

in se ravnalo po neresnični latinski prislovičici „inter arma silent musae“. Vzburiti jih ni mogla ne sila, ne potreba, ne drugi vnanji vplivi. Še toliko se niso zganila, da bi bila zavzela stališča v nujnih stanovskih in šolskih vprašanjih. Zaman jih je klicala Zaveza v razposlani okrožnici k novemu društvenemu življenju, k zopetnemu delu za stanovsko korist, v prosepah šolstva in za blaginjo celokupnega naroda ter jim klicala: „ne smemo se zabiti v brezdelje. Glede na vojno samo, ne glede na šolstvo in ne glede na naše stanovske interese, bi se morali večkrat shajati na zborovanja. Tu naj se posvetuje in ukrepa Zavezino učiteljsvo, kako naj z ljubeznijo in dejanjem služi vsemu in vsakemu, kdorkoli in karkoli deluje v prosepah zmagovite vojne, v tolažbo in podporo žalostnim in obupajočim, ostavljenim in trpečim. Na takih zborovanjih bi se izprožil marsikateri dober nasvet, kako pomagati in podpirati one, ki se bore za dom, cesarja, ki se bore za nas vse.“

Vnemar tudi ne smemo puščati svoje organizacije. Sveta dolžnost društvenih odborov je, da drže člane skupaj, da ne odpadajo in ne začne tavati kot izgubljene ovce vsak po svoji poti. Mladim učiteljem, posebno začetnikom, ki pridejo v okraj, naj gredo društveni odbori na roko, vabijo naj jih v svojo sredo, pomagajo z besedo in dejanjem v njih težavnem poklicu.

Društveni odborni naj tudi sedaj v teh hudih časih resno in vestno izvršujejo svoje funkcije tako v svojem delokrogu, kakor nasproti Zavezi.

Tovariše predsednike Zavezinih društev nujno prosimo, da nam pošljejo v 14 dneh popoln imenik svojih članov; tovariši blagajniki pa članarino za leto 1915, pa tudi za leto 1914, kateri so še na dolgu.

Zavezino vodstvo prosi dalje, da blagovolijo tovariši tajniki sestaviti kratko poročilo o delovanju svojih društev od začetka vojne, t. j. od 26. julija 1914 do sedaj, ter ga odposlati z imenikom društvenih članov predsedništvu.

Tovariši predsedniki naj imajo v popolni evidenci vse učitelje vojake, ne le onih, ki so v naši organizaciji, sploh vse učitelje vojake v okraju, da sestavi Zaveza ob koncu vojne natančno statistiko. Predsedništvo Zaveze bo poslalo ob svojem času Zavezinih društvom v tem smislu sestavljen obrazec v izpolnitve.

Nobeno društvo ne sme zaspiti in razpasti med vojno vihar. Veliko odgovornost imajo v tem pogledu društveni odbori. One, ki ne store svoje dolžnosti, bo klicalo na odgovor slovensko učiteljsvo. Zato gletje, da ne trpi škode učiteljska stvar!

Tako Zaveza svojim članom, kar je tovariš Fleré menda ne namenoma prezrl. Ali so imeli ti lepi nasveti in navodila kaj uspeha? Večina Zavezinih društev spi in počiva dalje; o teli ima prav tovariš Fleré, ker se boji, da bi ne zaspala za vedno.

Zakaj so opustile naše učiteljske organizacije med vojno vsako društveno delo? Vzroki so različni. Mnogi društveni odbori so bili mnenja, da ob vojnem času, ko so odšli pod orožje naši najboljši in najzvestejši člani, ni mogoče nikako uspešno društveno delo. To so poudarjale posebno kranjske organizacije. V vojnem času do sklicanja avstrijskega parlamenta je bilo prav zelo omejeno svobodno zborovanje. Mnogo jih je bilo, ki so po pravici trdili, da je v sedanjih razmerah nemogoče spregovoriti na zborovanju svobodno besedo, zato je tudi izključena vsaka temeljita razprava in bi „ledina, ki smo jo v organizaciji že pred vojno povprečno plitvo orali in časih slabo pletli, postala celina“, kakor trdi tovariš Fleré. To je bil drugi vzrok, da so se zaprle zborovalne sobe. Najslabši izgovor za brezdrževno dobo so pa navajali oni, ki hočejo vse delo odložiti za mirne čase po vojni. Ravno sedaj trka na šolska vrata važno šolsko vprašanje, o katerem ne razpravlja samo učiteljsvo, ampak tudi široka javnost, namreč preosnova ljudskega in meščanskega šolstva. Ali naj rešitev tega silno važnega vprašanja prepustimo drugim faktorjem? Ali ni v prvi vrsti poklicano učiteljsvo, da sodeluje in sorošuje šolsko vprašanje, vprašanje o vzgoji in pouku? Če pa odložimo delo v tej smeri za čas po vojni, smo mnogo ali pa vse zamudili in šolsko vprašanje bodo rešili brez nas in preko nas. Na delo torej že iz tega vzroka, ki je za nas in naše šolstvo življenjskega pomena!

Zanemarjali smo svoja društva tudi zaradi tega, ker smo bili preobloženi z drugim delom zunaj šole. To je res. Nečem navajati, kaj so vse nalagali na rame ljudskega učitelja, trdim le, da je komaj dihal pod pezo dnevnih izven šolskih opravkov in izmučen do onemoglosti res ni bil sposoben za uspešno duševno delo. Poleg tega pa še velike skrbi v lastni hiši, skrb za vsakdanji kruh, žalost in tuga v rodovini. In kolike sitnosti provzročajo v sedanjih dneh potovanje, vedo le tisti, ki imajo svoje bivališče v bojnem ozemlju. Velik del našega učiteljsva je moral zapustiti svoj dom in iti v tuji svet; drugi stoje pred bojno črto;

dan in noč jim hrušči na ušesa bojni vihar in ti trpini naj se poglobe v kako duševno delo?

Zakaj pa Zaveza rešuje samo najvažnejše in najnujnejše zadeve in skrbi v prvi vrsti, da vzdrži vsaj svoje liste? Nad njo so obesili takoj ob izbruhu vojne Damoklejev meč, zato se ni smela ganiti; nje glasilo je stalo na proskribcijski listini. Več sedaj ne smemo govoriti.

To so vzroki, ki opravičujejo nekatera učiteljska društva, da niso ničesar storila med vojno za splošno šolsko korist in za učiteljski interes. Seve da so tehtni, ali samo za nekatera društva, nedelavnosti drugih pa ne opravičujejo.

O tem sva s tovarišem Fleretom edina, da je treba napeti vse sile in premagati vse ovire, da se začne v nas zopet društveno delovanje.

Nikakor se pa ne strinjam z nekaterimi drugimi trditvami v Fleretovem članku. Oglejmo in presodimo jih nekoliko bolj natanko.

Tovariš Fleré omalovažuje vse dosejane delo v učiteljski organizaciji. Vzame naj v roke prejšnje letnike naših glasil, bere razprave o aktualnih stanovskih in pedagoških vprašanjih in prepričan se bo, če bo nepristranska njegova sodba, da smo na marsikaterem priročju ledino globoko preahljali in lepo zrahljali. Prišli smo v mnogih raznih vprašanjih do zaključkov, ki se jih nam ni treba strahovati. V prvi vrsti mislim tu na zahtevo po podzavljenju ljudskega in meščanskega šolstva. Trdno stoji, da se je slovensko učiteljsvo, ki je združeno v Zavezi, soglasno izreklo za podzavljenje, če ne štejemo enega in edinega društva, ki ni hotelo mej vojno zavzeti svojega stališča o tem vprašanju. Zato je imelo Zavezino glasilo popolnoma prav, ko je trdilo, da avstrijsko učiteljsvo hrepeni po podzavljenju ljudskega in meščanskega šolstva in da je Zavezino učiteljsvo edino v tem vprašanju. „Tovariš“ torej ni spregovoril dotičnih besed „nekontrolirano“ tja v en dan, temveč v trdni zavesti, da govori o dokončnih sklepih Zavezinega učiteljsva. (Resnici na ljubo pa moram povedati, da ne najdem onega „nekontroliranega“ stavka v 7. številki „Učit. Tov.“) Mimo grede pripomnim, da bi pričakovali od tovariša Flereta, da bi bolj natanko navedel stavke, ki jih rabi v dokaz svoje trditve. Kje ste brali v „Učit. Tov.“, da smo ravnodušno čakali in celo pozdravljali oktroiranje podzavljenja šolstva v zvezi z znanimi „belangi“? Bral sem pač v 7. številki „Učit. Tov.“ v članku „Naši razlogi in razlogi nemškega nacionalnega učiteljsva za podzavljenje ljudskega in meščanskega šolstva“ te-le besede: „... vse to upajo doseči na ta način, da se upelje državni jezik, podzavli šola in v državni šoli uvede nemščino obvezni predmet. To so razlogi, ki jih slovensko napredno učiteljsvo ne more odobravati ter jih ne sprejme in z vso odločnostjo odklanja in zavrača, ker je prepričan, da bi se s takimi naredbami ne poglobila državna misel. Doseglo bi se ravno nasprotno, kar se namerava. Mi smo zato, da se podzavli ljudska šola, toda tudi v državni šoli naj se poučuje mladina vseh avstrijskih narodov v materinem jeziku“ itd. To se vendar drugače bere nego Fleretova trditev, da smo ravnodušno pričakovali podzavljenja šolstva z zvezi z znanimi „belangi“.

Iz vsega tega bi posneli, da je tovariš Fleré velik nasprotnik državne šole; pa ni, sam se je že v istem smislu izrekel zanj. V 17. št. „Učit. Tov. 1916“, ko on govori o podzavljenju ljudskega šolstva, pravi doslovno: „Zahtevamo podzavljenje ljudskega šolstva, ki se mu mora priznati odločno narodni značaj v vsem njegovem ustroju!“ Ali je ta stavek bolj kontroliran? Ali ne zahtevate enake preosnove in na isti podlagi? Tovariš Fleré pravi, da ni bilo o tem vprašanju posebne orientacije, nobenega razgovora, da je bila centralna organizacija pasivna in prepuščala deželni in okrajnim učiteljskim društvom, da se poprimejo vprašanja sama, če hočejo, ker iniciative v to ni bilo nobene. Zopet napačno. Iniciativo za gibanje za podzavljenje šolstva med slovenskim učiteljsvom je dala naša centralna organizacija na svoji glavni skupščini v Opatiji leta 1896 in zavzela že takrat svoje stališče. Odslej se je večkrat razpravljalo o tem predmetu v Zavezi sami, in pritrilno so se izjavila Zavezina društva. Smelo trdim, da bi bil sklep takšen, kakoršen je, če bi se bilo posvetovanje vršilo tudi po Fleretovem brezkončnem receptu, in naj bi bili medsebojni „stiki“ in medsebojno duševno „oplojevanje“ še tako tesni. Naj vendar ne misli tovariš Fleré, da je v splošnem slovensko učiteljsvo tako zelo brezbržno, da se nič ne briga za važno stanovska in pedagoška vprašanja, da se nihče ne poglubi v njih. Prepričan sem, da so vsakemu Zavezinemu učitelju znani vsi razlogi, ki govore za in proti podzavljenju šolstva, da vzamem zopet za zgled isto vprašanje.

Nikakor ne morem pritrditi trditvi tovariša Flereta, da je hodila in hodi naša centralna organizacija po iniciative k osrednji avstrijski ali kakim drugim osrednjim zvezi. Ne nikdar! Osrednja avstrijska učiteljska organizacija je dete naše Zaveze, k nemški avstrijski učiteljski organizaciji pa Zaveza ni hodila na posodo, saj so ondi razmere čisto drugačne. Naj nam podpre tovariš Fleré z enim samim zgledom svojo trditev. Iniciative naše Zaveze so izšle iz njenega ustroja in njenih članov. To lahko trdim z mirno vesti; drugačnega mnenja tudi ne more biti tovariš Fleré, če sodi pravično.

Kar se tiče navodil, po katerih naj se vrše posvetovanja in razprave na društvenih zborovanjih pa samo eno. Tovariši v Savinjski dolini naj poverijo tovarišu Fieretu vodilno vlogo v svojem društvu, kjer naj praktično udeleži svojo teorijo. Če se mu obnese in posreči, da dvigne društvo na višek popolnosti, mu bomo radi volje sledili vsi.

Pa še eno je, kar mi je že dolgo na srcu, da bi se rad pogovoril s tovarišem Fleretom. Ob vsaki priliki trdi, da je že enkrat potreba, da ločimo šolska od političnih vprašanj, in da naj ne posegamo pri popolnoma šolskem vprašanju brez potrebe na politično polje bodimo to, kar smo.

Velja! Ein politisch Lied, ein garstig Lied. Ali pove naj nam tovariš Fleré, kako naj se ogne slovensko učiteljsvo pri svojem delovanju zunaj šole politiki? Da, še več! Kako naj se ne dotika učiteljsko društvo, ki ni politično društvo, šolsko-političnih vprašanj? Slovensko ljudstvo je postalo politično zrelo; v najbolj zakotno gorsko vas se je zaneslo politično strankarstvo. V vseh večjih krajih imajo bralna, izobraževalna, prosvetna, pevška, gospodarska, telovadna društva, čitalnice, hranilnice in posojilnice in druge organizacije. Večina so jih ustanovile politične stranke. Ali naj učitelj stoji zunaj vseh teh prosvetnih organizacij, kjer lahko mnogo stori v prosepah ljudske izobrazbe? Pridejo volitve v občinski zastop, iz katerega izide krajni šolski svet, volitve za deželni in državni zbor. Nasproti si stojita šoli prijazna in šoli nasprotna stranka. Ali naj stoji učitelj malomarno ob strani, ko gre za mirni razvoj ljudske šole in dobrobit učiteljskega stanu? Kdo ima več interesa na tem, da vlada v deželi šoli in učiteljsvu naklonjena stranka nego učitelj? Tako bi lahko našli še mnogo slučajev, da se učitelj pri svojem delovanju zunaj šole ne more ogniti politiki, če neče škodovati šoli in sebi. Tako posamezniki. Kako pa naj ločijo učiteljska društva, ki po svojih pravih sicer res ne smejo posegati v politiko, šolska vprašanja od političnih? Če razpravljamo o preosnovi, o podzavljenju šolstva, o preuredbi učiteljskih, o višji učiteljski izobrazbi in o mnogih drugih sličnih vprašanjih, se moramo obratiti na politične stranke. Kako naj izločimo tu politiko? Celo pri sestavljanju učnih načrtov hočejo politične stranke uveljaviti svoje nazore in načela. Kako se celo v čisto pedagoško delovanje vtika politika, se lahko prepriča tovariš Fleré, ako povpraša, kako nam je hotela politična stranka ugonobiti list, pri katerem sam marljivo deluje, ker ji ni, vseh razpravljal pedagoška vprašanja. Šola je po izreku velik cesarice Marije Terezije „politicum“ in s tem mora računati učiteljsvo pri svojem delovanju. X.

Razširjenje nemškega šolstva v Trstu.

„Edinost“ piše: Čisto neopaženo se je državno nemško šolstvo v Trstu pred par tedni znatno izpopolnilo. Šola v ulici Fontana, ki je obsegala prej deške in dekliške razrede ljudske šole ter v svojih dveh poslopih — v ulici Fontana in nasproti v ulici S. Francesco — dala prostora tudi deškimi in dekliškim vzporednicam meščanskih šol na P. Lipsia, je zdaj urejena kot samo dekliška ljudska in meščanska šola, ljudski in meščanski deški razredi v hiši S. Francesco 25 so pa združeni v novo ljudsko in meščansko deško šolo v ulici S. Francesco. Dekliško ljudsko in meščansko šolo vodi c. kr. ravnatelj, cesarski svetnik A. Brunnlechner, ravnatelj na novi deški ljudski in meščanski šoli v ulici S. Francesco je pa imenovan c. kr. strokovni učitelj dekliške ljudske in meščanske šole P. Lipsia, Karel Niklas.

S to novo uredbo — novo je namreč le mesto ravnatelja, razredi so bili že prej odprti kot vzporednice šole v ulici Fontana in deške in dekliške na P. Lipsia — je doseglo nemško državno šolstvo v Trstu samostojno četrto ljudsko in meščansko šolo. Te šole so: 1. dekliška ljudska in meščanska šola P. Lipsia — ravnatelj K. Stolz; 2. deška ljudska in meščanska šola P. Lipsia — ravnatelj A. Endler; 3. dekliška ljudska in meščanska šola ulica Fon-

tana — ravnatelj A. Brunnlechner; 4. deška ljudska in meščanska šola ulica S. Francesco — ravnatelj K. Niklas. Vseh razredov je okoli 75, ki so za prve tri šole nastanjeni v državnih šolskih poslopih P. Lipsia in ulica Fontana, za četrto pa v zasebni hiši ulica S. Francesco 25, najeti na državne stroške. Koliko nemških, laških in slovenskih otrok je v teh popolnoma v nemškem smislu urejenih ljudskih in meščanskih šolah, tega danes ne vemo, upamo pa, da izvemo to koncem leta iz tiskanih letnih poročil. Za primerjanje onim, ki bi hoteli razmišljati o stvari, pa bodi povedano, koliko imamo v Trstu slovenskih ljudskih in meščanskih šol. Slovenci, ki nas je okoli 70 tisoč v Trstu, imamo te-le — zasebne ljudske in meščanske šole: 1. Osemrazredna deška ljudska in meščanska šola v ulici Giuliani (pri Sv. Jakobu) z vzporednico na Acquadottu (12 + 5 = 17 razredov) — ravnatelj I. Vrščaj; 2. osemrazredna dekliška ljudska šola v ulici Montecchi (pri Sv. Jakobu) (12 razredov) — šolska voditeljica M. Engelmanova; 3. osemrazredna dekliška ljudska šola v ulici Acquadottu 20 (8 razredov) — šolska voditeljica R. Golijeva. Prvi dve šoli — izvzemši deške vzporednice na Acquadottu — sta nastanjeni v šolskem poslopiju družbe sv. Cirila in Metoda pri Sv. Jakobu, tretja pa in deške vzporednice ljudske in meščanske šole pri Sv. Jakobu so nastanjene v hiši „Trgovske obrtne zadruge“, ki jo je najela družba sv. Cirila in Metoda! Da bo primerjanje popolno, bodi povedano še, da so vsi štirje ravnatelji, vsi učitelji in vse učiteljice in vsi šolski sluge gori omenjenih štirih nemških državnih šol plačani kot državni uslužbenci iz državnega zaklada. Ravnatelj slovenske zasebne deške ljudske in meščanske šole in voditeljici obeh osemrazrednih slovenskih zasebnih ljudskih šol ter 16 učiteljev, oziroma učiteljic in en katehet so plačani kot učitelji oziroma učiteljice — kakor ravnatelj oziroma voditeljici pa ne — kot državni uslužbenci iz državnega zaklada; gori navedeni ravnatelj in obe voditeljici v lastnosti šolskih voditeljev, potem 18 učiteljev, oziroma učiteljic, 4 pomožni katehetje in 3 šolski sluge so plačani kot zasebni uslužbenci iz zaklada družbe sv. Cirila in Metoda, ki plačuje iz svojega tudi vse druge stroške za vse tri šole. Koncem — da se lahko tudi to primerja — bodi še povedano, da do vhodov v šolsko poslopije pri Sv. Jakobu, last družbe sv. Cirila in Metoda, ne vodi nikaka regulirana ter seveda tudi ne tlakana, a še manj normalno snažena in negovana javna cesta, ampak dva popolnoma zanemarjena kosa zasebne lasti — čigave: to bi morda mogel ugotoviti oni umetnik, ki se more orientirati v tržaški zemljiški knjigi — cest Giuliani in Montecchi, dočim so imenovane državne šole, kakor je znano vsakemu poznavalcu Trsta, situirane ob skrbno negovanih javnih cestah. Vidi se torej, da se tudi mestna uprava zaveda svojih dolžnosti napram slovenski šoli; najbrž se v tem ravna po državnih šolski oblasti.

Dostavljamo še, da se v zadnjem času mnogo govori o ustanovitvi državne nemške ljudske šole v Rojanu, ter da je pri Sv. Vidu že 2 leti dozidano poslopije za nemško šolo; poslopije je postavila uprava državnih železnic. Da je bil poleg nemškega mestnega otroškega vrta pri Sv. Vidu odprtjen na državni deški ljudski in meščanski šoli P. Lipsia državen otroški vrtec, to posnamemo iz zadnjega „Verordnungsblatta“, ki objavlja imenovanje c. kr. vrtnarice M. Kuličke.

Zakaj pa „Verordnungsblatt“ ni doslej objavil imenovanja ravnatelja K. Niklasa — tudi tržaški „Tagblatt“ trdovratno molči o tem — tega ne umejemo. Ali je treba to skrivati? Nima več smisla to skrivanje zdaj, ko poznamo iz „Edinosti“: „Osterprogramm 1916“.

Srednješolske vesti.

V pokoj je stopil ravnatelj c. kr. višje realke v Ljubljani dr. R. Junowicz in je bil tem povodom odlikovan z oficirskim križem Franc Josipovega reda. Bil je dolgo vrsto let član c. kr. deželnega šolskega sveta.

Razpisani ravnateljski mesti. Razpisani ste ravnateljski mesti na gimnaziji v Novem mestu in na drugi državni gimnaziji v Ljubljani. Prošnje je vložiti do 15. julija 1917.

Kranjske vesti.

Lešnik Elza, prov. učiteljica v Vitanju (z odliko); Permé Olga, suplentka v Framu (z odliko); Presker Marija, suplentka v Vojniku; Rebolj Franja, supl. v Žičah; Schmidlehner Ana, supl. v St. Juriju na Ščavnici; Soršak Olga, supl. v Račjem; Ušen Terezija, supl. v Makolah; Venigerholz Friderik, suplent pri sv. Križu blizu Ljutomeru.

—š— **Deška okoliška ljudska šola v Celju** je ob začetku šolskega leta 1916/17 štela 354, a ob koncu 333 učencev, in sicer jih je imel 1. a) r. 45, 1. b) r. 49, 2. r. 57, 3. r. 68, 4. r. 62 in 5. r. 52. — Za višji razred je bilo sposobnih 206, ne-sposobnih 83, neizprašanih pa 44 zaradi nedostatnega dohajanja v šolo. Med šolskim letom je 6 dečkov umrlo, 15 pa jih je ostavilo zavod. — Restriginan pouk se je vršil deloma celodnevno, deloma poldnevno. Poučevali so vodja, 2 učitelja, 1 suplentka, 1 volonterka in veroučitelj. 5 učiteljev je mobiliziranih. — Za vstop v srednje šole se je prijavilo 16 učencev. — Prihodnje šolsko leto se prične v 2. polovici septembra t. l.

—š— **Popravek.** Vodja obrtne-nadaljevalne šole v Trbovljah na Vodi, šolski okraj Laško na Štajerskem, je stalni učitelj gosp. Emil Volc, ne pa, kakor stoji pomotoma v šematizmu štajerskih ljudskih šol za leto 1917, spodaj podpisani. — Trbovlje-Vode, dne 5. julija 1917. — Ivan Kern, nadučitelj.

—š— **C. kr. samostojni nemško-slovenski gimnazijski razredi v Celju** so šteli ob koncu šolskega leta 1916/17. — 131 rednih učencev ter 4 privatiste in sicer so imeli: 1. razred 49 učencev in 3 priv., 2. razred 24 učencev, 3. razred 30 učencev in 1 priv., 4. razred 28 učencev. — Vsi frekventantje so bili Slovenci. — Učni uspeh je bil vobče prav dovoljen. — Profesorjev je poučevalo 6, pri vojaštvu sta bila zaposlena 2. — Posebno izvestje — predrag tisk in papir! — se letos ni izdalo. — Pričetek prihodnjega šolskega leta se bo oznanil po časopisih.

—š— **C. kr. velika gimnazija v Celju** je imela ob koncu šolskega leta 1916/17. — 227 rednih učencev in 15 privatistov. — Med rednimi učenci je bilo 75 Slovencev, 1 Čeh, 1 Hrvat, 3 Lahi ter 146 Nemcev z vseh vetrov. — Učni uspeh: zdelalo jih je 180, med temi 27 z odliko; 21 jih ni uspelo, 8 jih ima ponavljalni izpit, 18 pa je neizprašanih. Poučevalo je mimo ravnatelja 14 profesorjev in pom. učiteljev, mobiliziranih je troje profesorjev. Med profesorji sta le dva Slovence: učitelja slovenščine in verouka. — Prihodnje šolsko leto se prične, ako ne pride kaj vmes, dne 18. sept. t. l.

Goriške vesti.

—g— **Na zaposlovalnem tečaju c. kr. goriških učiteljskih v Ljubljani** so se izvršili zrelostni izpiti v času od 30. junija pa do dne 6. julija 1917. Proglašene so bile za zrele nastopne kandidatnje: I. Redne gojenke: Bajčič Marica, Bras Marija, Černe Cirila (tudi z nemškim učnim jezikom); Dietz Mara (z odliko s slov. in nemškim uč. jezikom); Doljak Olga, Dominko Olga; Dominko Marta, Furlan Elizabeta (s slov. ter z odliko z nem. uč. jezikom); Komel Josipina, Križnič Vekoslava, Kumar Olga; Macarol Pavla, Mervič Marija (z odliko); Mlač Julija (tudi z nem. uč. jezikom); Novak Marija, Oblakar Ljudmila, Peršič Alojzija, Podboj Berta, Rümmler Gizela (tudi z nem. uč. jezikom); Schwarz Marija (tudi z nem. uč. jezikom); Sfiligoj Ljuboslava, Šinigoj Rozalija, Tomšič Ana (z odliko); Vodopivec Marija, Žitko Ana. II. Privatistinj: Čermak Božena, Čuk Marija, Franko Vida, Iskra Stanislava, Istenič Josipina, Meško Iljka, Močnik Katarina, Pehani Jadviga, Podboj Marija; Sever Vera: Turek Erna, Veninšek Marija in Zemljčič Marija. Razen navedenih sta napravili kandidatnji Sellak Ida in Taborsky Doroteja, ki imata že zrelostni izpit za italijanski učni jezik, dopolnilni izpit za nemški jezik, a absolvirana licejka Rismondo Marija dopolnilni zrelostni izpit za ljudske šole z nemškim učnim jezikom. Moških abiturientov ni bilo, ker so trije četrtoletniki tekom šolskega leta prebili pred odhodom v vojaško službovanje predčasni zrelostni izpit, namreč: Klebel Emerih, Pagon Josip in Klavora Fran; istotako Svava Ivan, nekdanji gojenec goriškega učiteljskega, a sedaj v vojaškem službovanju.

Tržaške vesti.

—t— **C. kr. pripravnica za srednje šole v Trstu** je zaključilo šolsko leto 1916/17. v četrtek, dne 28. junija. Pripravnica ima 2 letnika, vsak letnik po 3 vzporednice. V prvem letniku je bilo 108 učencev in 9 hospitantinj; v drugem letniku pa 109 učencev in 8 hospitantinj, skupaj 217 učencev in 17 hospitantinj. Učni uspeh

ob koncu šolskega leta je bil sledeči: v prvem letniku v vseh treh vzporednicah je bilo 17 odlično sposobnih, 81 sposobnih, 9 vobče sposobnih, 7 nesposobnih, 4 neizprašani. V drugem letniku v vseh treh vzporednicah: 31 odlično sposobnih, 76 sposobnih, 3 nesposobni in 8 jih je dobilo ponavljalni izpit. Sprejemni izpit za srednje šole so naredili vsi učenci drugega razreda.

—t— **Slovenska trgovska šola v Trstu** je zaključila sedmo šolsko leto z jako ugodnim uspehom. Prvi letnik deške trgovske šole je imel 29 učencev, drugi 22. V pripravljalnem letniku jih je bilo 28. Na deškiški trgovski šoli, katere prvi letnik se je bil otvoril z baš končanim šolskim letom, je bilo 27 učenk. Šolo vzdržujejo skoro izključno slovenski denarni zavodi v Trstu. Letos je po sedmih letih obstanka te šole naučno ministrstvo nakazalo podpore 5000 K. Prava malenkost je to. Država bi morala imenovati razne učitelje za ta zavod in ga podprati.

—t— **Dne 4. julija t. l.** sta se otvorili šolski jedilnici za ljudsko šolo C. M. D. v ulici Acquedotto in za ljudsko in meščansko šolo C. M. D. pri Sv. Jakobu in sicer za šolo v ulici Acquedotto v paviljonu „Ljudskega vrta“, za šolo pri Sv. Jakobu v njenem lastnem posloju.

—t— **Šolska refekcija.** Po neumornem prizadevanju komiteja za šolsko refekcijo, ki mu daje aprovizacijska komisija finančna sredstva, ga zalaga z živili ter mu tudi občina prispeva znaten znesek, se je mogla šolska refekcija toliko izpopolniti, da šteje danes Trst 14 šolskih jedilnic, v katerih dobiva zelo dobro hrano kakih 9000 šolskih učencev, ki jih nadzorujejo učitelji, oziroma učiteljice. Včeraj dopoldne je nekaj teh jedilnic obiskal namestnik baron Fries-Skene v spremstvu dvornega svetnika barona Glanza in predsednika aprovizacijske komisije, in sicer šolske jedilnice v ulici Rosario, v ulici Paolo Veronose, v ulici Giuliani in v Ljudskem vrtu. Ob tej priliki se je gosp. namestnik mogel prepričati, kako izvrstno posluje ta ustanova, ter je predsedniku komiteja, gosp. dr. Puecherju, izrekel svojo polno zadovoljstvo.

—t— **Razpisane učiteljske službe v Trstu.** Mestni magistrat razpisuje naslednja mesta: 1. voditeljski mesti na slovenski ljudski šoli v Rojanu in na Opčinah oziroma voditeljski mesti na slovenskih ljudskih šolah v Šklednju in na Katinari; 2. mesto stalnega učitelja za slovenske ljudske šole v okolici, oziroma tri nadaljna mesta; 3. eventualno 5 mest provizoričnih podučiteljev za slovenske ljudske šole v okolici; 4. dve mesti stalnih podučiteljev za ljudske šole v okolici; 5. eno mesto provizorične učiteljice za slovenske ljudske šole v okolici. Vse te službe so razpisane do 2. avgusta t. l. Pojasnila daje rade volje uredništvo „Edinosti“.

Splošni vestnik.

Iz državnega zbora. Šolske razmere na Kranjskem. Drž. posl. dr. Lovro Pogačnik je stavil na naučnega in domobranskega ministra sledeče vprašanje glede uporabe šolskih poslojov na Kranjskem v vojaške namene: Nad dve leti že drži vojna uprava zasedena šolska poslopja skoro po vsem Kranjskem. Zlžstvi v Ljubljani, ljubljanski okolici in industrijskih krajih trpita pouk in vzgoja šolske mladine. Pouk je skrčen na tedenskih 9—12 ur. Vrši se po barakah in drugih docela neprimernih lokalih. Samo v Ljubljani je prizadeto 6000 otrok. Še več trpi vzgoja. Iz šole je vrgla vojska otroke na cesto. Očetje so v vojski, matere marajo za vsakdanjim kruhom, otroci pa so prepriščeni moralični, umski in fizični propasti. Res, da je nekaj revčkov dobilo varstvo po dnevnih zavetiščih. A vse to je premalenkosto, v primeri z ogromno škodo brezposelnosti, ker podivjanost in kaznjiva dejanja mladine rasejo nezasišeno. Zadnji čas je, da se državna oblast zave, da ne gre nikakor več grešiti tako brezobzirno nad našo bodočnostjo, nad našo mladino. Težke so žrtve mož in fantov, ki jih zahteva vojska. A umljivo so Mladinske žrtve pa so neumljive, nepotrebne in kruto se bodo maščevale nad državo in narodom! Naravno je tudi, da je vojna uprava zasedla šolska poslopja in uknila šolski pouk ob izbruhu vojske za nekaj časa. Umljivo je tudi, da se prostori uporabljajo za bolnice. A vojska z Italijo traja že tretje leto in nikakor ne gre, da bi se šole uporabljale še nadalje za streho formacijam in uradem, za katere je mogoče zgraditi v najkrajšem času primerne barake. Še je čas, da se za bodoče šolsko leto odpomore hudi sili s primernimi preuredbami in poskrbi za redni pouk in redno vzgojo mladine. Zato vprašamo njiju ekselencij naučnega in domobranskega ministra, ako se jima te nevzdržne šolske razmere na Kranjskem znane in ali imata moč in voljo poskrbeti za redni pouk že v jeseni.

Splošno pomiloščenje političnih obsojencev. Dne 2. t. m. je slavil prestolonaslednik

Franc Jožef Oton svoj god. V proslavo tega dne je izdal naš ljubljenski vladar Karel lastnoročno pismo, s katerim razglasi splošno pomiloščenje političnih obsojencev in odpušča po civilnih ali vojaških sodiščih prisojene kazni osebam, ki so bile obsojene zaradi veleizdaje, razžaljenja Veličanstva, razžaljenja članov cesarske hiše, motenja javnega miru, ustaje, upora, nasilnega poslopanja proti zborovanjem, ki jih je sklicala vlada za razpravljanje javnih zadev, proti sodiščem ali drugim javnim oblastim, dalje kaznivih dejanj po členih I, II. in IX. zakona z dne 17. decembra 1862. drž. zak. št. 8 iz leta 1863; podpiranja pri enem navedenih zločinov. Pomiloščenje je odpravilo tudi nasledke obsodb. Tudi vse preiskave zaradi političnih deliktov so ustavljene. S tem je vladar izvršil akt največje modrosti in visoke pravičnosti. Cesar sam pravi, da mora prenehati politika sovraštva in represalij in da je napačil čas, da zavladava v državi duh pomirljivosti in da se ustreže željam naroda. Nad 18000 ljudi bo deležni ces. milosti.

Podobno našim razmeram. V tiskarskem gremiju na Dunaju je poročal nedavno načelnik šolskega odseka Friderik Jasper o gremialni strokovni šoli. V svojem poročilu se je pritoževal o naraščanju tiskarskih vajencev. Poudarjal je, da se je izkazalo, da so uspehi na dunajskih meščanskih šolah dokaj slabši, nego uspehi na meščanskih šolah na deželi. To nerazmernost so spoznali sedaj v vojnem času tudi merodajni vojaški krogi. Na dunajskih ljudskih in meščanskih šolah je v veljavi neki jako nesrečen odlok, ki nalaga učitelstvu v dolžnost, da mora, kar mogoče največ učencev, tudi slabo nadarjene, spuščati v višje razrede. Razume se, da je taka odredba v ne malo kvar dobrim učnim uspehom. Gremij bo napravil vlogo na naučno ministrstvo ter ga opozoril na to kvarljivo odredbo. Na ljubljanskih šolah ni sicer takega predpisa, vendar so pred nekaterimi leti naši „pikolovci“ „gljhal“ z razredniki za prav majhne odstotke ne-sposobnih učencev v razredih in tisti učitelj je veljal za najboljšega, ki je naredil najmanjše % ne-sposobnih učencev.

Draginjska doklada državnim nastavljenecem. Med vlado in odsekom za državne nastavljenice je prišlo do kompromisa, da se bo že te dni razglasila naredba, ki dovoljuje državnim nastavljenecem že s 1. julijem zvišano draginjsko doklado, tako da bodo nastavljenici s 1. avgustom dobili izplačane draginjske doklade za julij in avgust. Državni zbor o teh dokladah ne bo sklepal, marveč vzel samo naznanilo o tem kompromisu na znanje. Draginjska doklada pa bo znašala po številnosti rodbine od VI. činovnega razreda navzgor 17 do 60%, od VII. do XI. činovnega razreda 28 do 110%, in za državne sluga in poduradnike 32 do 128%, temeljne plače. Vlada se tudi pozivlja, da stori potrebno, da dobe enake doklade tudi učitelji in deželni uradniki ter privatni uradniki podjetij, ki so dobavitelji za državo.

Važno za srednješolce, ki niso izdelali razreda. Kakor lani in predlanskim, je dovolilo naučno ministrstvo tudi letos, da smejo delati ponavljalne izpite tudi oni dijaki, ki so padli v več predmetih.

Nov list. Demokratična stranka v Ljubljani začne izdajati nov list „Naprej“. Prva številka izide dne 15. t. m. zjutraj. List se tiska v Učiteljski tiskarni.

Razgled.

Slovenska Matica — oživljena. Vlada je leta 1915 ustavila delovanje slovenskega književnega zavoda „Slovenska Matica“ menda zaradi knjige „Gospodine Franjo“, kjer se opisujejo razmere v Bosni za časa okupacije. Upravo je bila izročila nemškemu notarju Galletu. Ministrstvo je sedaj svojo odredbo preklicalo in odredilo, da se Matici vrne vse njeno premoženje. Dosedanjemu odboru je menda dala vlada ukor.

Kratka slava varšavske visoke šole. Preko Berlina poročajo, da je že par tednov opažati med dijaki varšavske visoke šole odpor proti odredbam vseučiliških oblasti. Zlasti niso plačali kolegnine. Meseca maja je nemška policija zaradi izgrediv in odpora proti državnim oblastim aretirala več dijakov. Samo neki socialistični politehnik je bil kaznovan z več meseci ječe. Dijaki so nato uprizorili stavko, so se ji pridružili tudi dijaki drugih zavodov. Zaradi tega je nemški generalni gubernator v Beseler zaprl za nedoločeni čas obe vseučilišči.

Cesar je imenoval bivšega višjega stoliškega predstojnika poslanca Antona Mihaloviča za bana Hrvatske, Slavonije in Dalmacije. Novi ban je bil rojen leta 1868. Študiral je v Osijeku, na dunajskem Terezianski, pravosodje na Dunaju in v Gradcu. Pripada hrvatsko-srbski koaliciji.

— **Vojaški duh v šoli.** V državnem zboru se je dalmatinski-hrvatski poslanec Biankini dotaknil tudi šolskega vprašanja v Istri in Dalmaciji. Najprej je

Štajerske vesti.

—š— **Ob zadnjih letošnjih izpitih za učit. usposobljenost v Mariboru** so bile aprobirane nastopne slovenske učiteljske osebe: Cajnkar Ana, suplentka pri sv. Mariji v Puščavi; Dolinar Ivan, suplent pri Mariji Reki; Klenovšek Henrik, prov. učitelj v Novi cerkvi pri Ptuj;